

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 14 mars 2013 *

"Förordning (EG) nr 44/2001 — Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område — Artiklarna 5.1 a och 15.1 — Begreppen "talan som avser avtal" och "avtal som har ingåtts av en konsument" — Egen växel — Växelborgen — Ställande av säkerhet för ett kreditavtal"

I mål C-419/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Městský soud v Praze (Republiken Tjeckien) genom beslut av den 21 mars 2011, som inkom till domstolen den 10 augusti 2011, i målet

Česká spořitelna, a.s.

mot

Gerald Feichter,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna M. Ilešič (referent), E. Levits, J.-J. Kasel och M. Safjan,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: handläggaren K. Sztranc-Sławiczek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 27 juni 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Česká spořitelna a.s., genom M. Vojáček, advokát,
- Republiken Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vlácil, båda i egenskap av ombud,
- Schweiz regering, genom D. Klingele, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Šimerdová och A.-M. Rouchaud-Joët, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 20 september 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: tjeckiska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 5.1 a och 15.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan bolaget Česká spořitelna a.s. (nedan kallat Česká spořitelna), med säte i Republiken Tjeckien, och Gerald Feichter, som har hemvist i Österrike.

Tillämpliga bestämmelser

Förordning nr 44/2001

- 3 I artikel 2.1 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”
- 4 I artikel 3.1 i förordningen föreskrivs att ”[t]alan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel”.
- 5 Artikel 5.1 a i avsnitt 2 i förordningen, vilket har rubriken ”Särskilda behörighetsregler”, har följande lydelse:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat:

 - 1) a) om talan avser avtal, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser”
- 6 I artikel 15.1 i avsnitt 4 i förordningen, vilket har rubriken ”Behörighet vid konsumenttvister”, föreskrivs följande:

”Om talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, gäller i fråga om behörigheten ... bestämmelserna i detta avsnitt

 - a) om avtalet gäller köp av varor där betalningen skall erläggas i särskilda poster, eller;
 - b) om avtalet gäller lån som skall återbetalas i särskilda poster eller någon annan form av kredit om lånet eller krediten var avsedd att finansiera köp av varor, eller
 - c) i övriga fall, om avtalet har ingåtts med en person som bedriver kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller, på något sätt, riktar sådan verksamhet till den medlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.”
- 7 I artikel 16.2 i förordning nr 44/2001 föreskrivs följande:

”Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.”

Tjeckisk rätt

- 8 Enligt 75 § lag nr 191/1950 om växlar och checkar är en handling som innehåller alla de uppgifter som föreskrivs i denna artikel en giltig egen växel.
- 9 Enligt punkt 1 i 76 § lag nr 191/1950 är en handling som saknar någon av de uppgifter som anges i 75 § inte en egen växel, såvida det inte är fråga om något av de fall som anges i bestämmelsens följande punkter. Enligt punkt 3 i 76 § samma lag ska betalningsorten, om denna inte är särskilt angiven, anses vara den ort där växeln utställts, vilken även ska anses vara utställarens hemvist.
- 10 Det framgår av punkt 2 i 77 § lag nr 191/1950 att 10 § samma lag även är tillämplig på egna växlar. I 10 § föreskrivs att när en växel, som utgivits i ofullständigt skick, blivit utfylld på ett sätt, som strider mot träffad överenskommelse, får denna omständighet inte åberopas emot växel innehavaren, med mindre denne vid växeln förvärvande var i ond tro eller förfor med grov vårdslöshet.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 11 Den 28 april 2004 utställde bolaget Feichter – CZ s.r.o. (nedan kallat bolaget Feichter), med säte i Brno (Republiken Tjeckien), en egen växel på Česká spořitelna, med säte i Prag (Republiken Tjeckien). Växeln utställdes i Brno och undertecknades för bolaget Feichters räkning av dess verkställande direktör Gerald Feichter. Växeln skulle tjäna som säkerhet för de förpliktelser som ålåg bolaget enligt ett övertrasseringsavtal som bolaget samma dag hade ingått med Česká spořitelna. Gerald Feichter, som har hemvist i Österrike, har även satt sin namnteckning på växeln framsida i egenskap av fysisk person med angivandet ”såsom växelborgen”.
- 12 Uppgifterna i växeln om växelsumma, förfallotid och betalningsort har utfyllts av Česká spořitelna i enlighet med ett avtal om rätt att utfylla växeln, vilket ingicks samma dag. Den utfyllda växeln innehåller ett ovillkorligt åtagande från bolaget Feichter att till Česká spořitelna eller order betala ett belopp om 5 000 000 CZK den 27 maj 2008 i Prag.
- 13 På förfallodagen uppvisades växeln för betalning på betalningsorten, nämligen i Prag, men växeln inlöstes inte. Česká spořitelna ansökte därför om betalningsföreläggande vid Městský soud v Praze (domstol i Prag) med yrkande om att Gerald Feichter skulle förpliktas att betala växelsumman på 5 000 000 CZK jämte ränta på beloppet med 6 procent per år från den 28 maj 2008 intill dess betalning sker samt kommissionsavgift om 16 666 CZK. Under handläggningen av målet om betalningsföreläggande framställde Gerald Feichter en invändning om att Městský soud v Praze inte var behörig att pröva målet, eftersom han är bosatt i Österrike.
- 14 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida dess behörighet ska fastställas enligt reglerna för konsumentavtal. I detta hänseende har den ställt frågan huruvida villkoren i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 är uppfyllda. Den hänskjutande domstolen frågar sig närmare bestämt om rätten till betalning enligt den egna växel som det nationella målet rör, vilken remittenten gör gällande mot borgensmannen, kan anses vara avtalsrättslig enligt denna artikel. Om så vore fallet skulle de österrikiska domstolarna vara behöriga att pröva tvisten i det nationella målet, eftersom talan mot en konsument – enligt artikel 16.2 i förordningen – endast får väckas vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.
- 15 Den hänskjutande domstolen frågar sig även om det i förevarande fall är möjligt att fastställa behörigheten enligt artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001.

- 16 I detta hänseende undrar den hänskjutande domstolen om rätten till betalning enligt den egna växel som det nationella målet rör skulle kunna kvalificeras som avtalsrättslig, i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, trots att en egen växel enligt tjeckisk rätt är ett värdepapper av abstrakt karaktär som inte har sin grund i ett avtalsförhållande, även om den ger uttryck för innehållet i ett avtal.
- 17 Den hänskjutande domstolen frågar sig även om det i förevarande fall rör sig om en skyldighet som borgensmannen frivilligt åtagit sig, eftersom någon bestämd betalningsort inte har angetts varken i den egna växeln eller i avtalet om rätt att utfylla växeln. Även om sistnämnda avtal innebar att Česká spořitelna hade rätt att utfylla växeln med de uppgifter som saknades beträffande betalningsorten finns det nämligen inga kriterier i avtalet som gör det möjligt att fastställa att det rör sig om just orten Prag. Enligt den hänskjutande domstolen kan det inte uteslutas att utfyllandet av växeln med avseende på betalningsorten kan anses utgöra ett åsidosättande av nämnda avtal eller medföra att avtalet är ogiltigt på grund av oklarhet. I så fall torde det inte kunna anses röra sig om ett frivilligt åtagande från borgensmannens sida.
- 18 Mot denna bakgrund beslutade Městský soud v Praze att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Kan uttrycket ’talan [som] avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet’ i artikel 15.1 i [förordning nr 44/2001] tolkas så, att det även omfattar en rätt till betalning enligt en egen växel utställd i ofullständigt skick som remittenten gör gällande mot den som har tecknat växelborgen för utställarens förpliktelser enligt växeln?
- 2) Oavsett svaret på den första frågan, kan begreppet ’talan [som] avser avtal’ i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 tolkas så, att det – endast på grund av innehållet i växeln som sådan – även omfattar den rätt till betalning enligt en egen växel utställd i ofullständigt skick som remittenten gör gällande mot den som har tecknat växelborgen för utställarens förpliktelser enligt växeln?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

Upptagande till sakprövning

- 19 Česká spořitelna har gjort gällande att den första tolkningsfrågan inte kan prövas. Enligt Česká spořitelna är frågan rent hypotetisk och saknar relevans för avgörandet av tvisten i det nationella målet, eftersom rekvisiten i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 inte är uppfyllda.
- 20 Det följer av fast rättspraxis att det – i ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, som vilar på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen – är den nationella domstolen som är ensam behörig att fastställa och bedöma omständigheterna i målet samt att tolka och tillämpa den nationella lagstiftningen. Det ankommer också uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken tvisten anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl nödvändigheten som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. Följaktligen är EU-domstolen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av unionsrätten (se dom av den 25 oktober 2012 i mål C-553/11, Rintisch, punkt 15 och där angiven rättspraxis).

- 21 En begäran om förhandsavgörande från en nationell domstol kan således bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet, eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se, bland annat, dom av den 14 juni 2012 i mål C-618/10, Banco Español de Crédito, punkt 77, och domen i det ovannämnda målet Rintisch, punkt 16).
- 22 Så är emellertid inte fallet här. Det framgår nämligen klart och tydligt av begäran om förhandsavgörande att ett klagande beträffande tolkningen av artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 är nödvändigt för att avgöra det nationella målet, eftersom Gerald Feichters invändning om bristande behörighet grundar sig på att han, eftersom han undertecknade den egna växeln i egenskap av fysisk person, är att anse som konsument i den mening som avses i den artikeln och att behörigheten således ska fastställas i enlighet med de bestämmelser i förordningen som reglerar domstols behörighet vid konsumenttvister.
- 23 Mot bakgrund härav kan den första tolkningsfrågan prövas i sak.

Prövning i sak

- 24 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 är tillämplig vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan, genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.
- 25 Inledningsvis erinrar domstolen om att de begrepp som används i förordning nr 44/2001, och särskilt de begrepp som återfinns i artikel 15.1 i förordningen, ska ges en fristående tolkning, huvudsakligen med beaktande av förordningens systematik och mål, för att säkerställa att den tillämpas enhetligt i samtliga medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 januari 2005 i mål C-27/02, Engler, REG 2005, s. I-481, punkt 33, av den 7 december 2010 i de förenade målen C-585/08 och C-144/09, Pammer och Hotel Alpenhof, REU 2010, s. I-12527, punkt 55, och av den 6 september 2012 i mål C-190/11, Mühlleitner, punkt 28).
- 26 Vidare noterar domstolen att artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 utgör ett undantag både från den allmänna behörighetsregeln i artikel 2.1 i samma förordning, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist är behöriga, och från den särskilda behörighetsregeln i fråga om avtal i artikel 5.1 i denna förordning, enligt vilken domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser är behörig (domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 53, och domen i det ovannämnda målet Mühlleitner, punkt 26). Det står således klart att artikel 15.1 ska tolkas restriktivt (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Mühlleitner, punkt 27).
- 27 Slutligen kan det konstateras att förordning nr 44/2001, i förhållandena mellan medlemsstaterna, har ersatt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt successiva konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen). Domstolens tolkning av Brysselkonventionens bestämmelser är därför även giltig för bestämmelserna i förordning nr 44/2001, när dessa kan anses vara likvärdiga (se, bland annat, dom av den 25 oktober 2012 i mål C-133/11, Folien Fischer och Fofitec, punkt 31, och av den 7 februari 2013 i mål C-543/10, Refcomp, punkt 18).

- 28 Domstolen har tidigare slagit fast att i det system som har inrättats genom förordning nr 44/2001 har, såsom framgår av skäl 13 i samma förordning, artikel 15.1 i förordningen samma placering och fyller samma funktion att skydda konsumenten, såsom den svagare parten, som artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 maj 2009 i mål C-180/06, Ilsinger, REG 2009, s. I-3961, punkt 41, domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 57, och domen i det ovannämnda målet Mühlleitner, punkt 29).
- 29 Det är mot bakgrund av dessa överväganden som den första frågan ska besvaras.
- 30 För att kunna besvara denna fråga konstaterar domstolen att artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 är tillämplig om tre rekvisit är uppfyllda. För det första ska det vara fråga om en avtalspart som är konsument och som handlar utanför sin affärs- eller yrkesverksamhet. För det andra ska det rent faktiskt ha ingåtts ett avtal mellan konsumenten och näringsidkaren. För det tredje ska avtalet falla in under en av de kategorier som anges i punkterna a, b och c i artikel 15.1. Dessa rekvisit är kumulativa, vilket innebär att om ett av dem inte är uppfyllt så kan behörigheten inte fastställas enligt reglerna om behörighet vid konsumenttvister.
- 31 När det gäller det första rekvisitet i artikel 15.1 nr 44/2001 är lydelsen av denna bestämmelse visserligen inte i alla delar identisk med lydelsen av artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen, men dessa ändringar avser de rekvisit som konsumentavtalen ska uppfylla (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 59) och inte definitionen av begreppet konsument. Detta begrepp måste således anses ha samma innebörd i förordning nr 44/2001 som i Brysselkonventionen.
- 32 Domstolen har, vad beträffar artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen, redan slagit fast att det framgår av denna bestämmelses ordalydelse och funktion att den endast avser den slutgiltige, enskilde konsumenten som inte bedriver affärs- eller yrkesverksamhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 januari 1993 i mål C-89/91, Shearson Lehman Hutton, REG 1993, s. I-139, punkterna 20 och 22, av den 3 juli 1997 i mål C-269/95, Benincasa, REG 1997, s. I-3767, punkt 15, och av den 20 januari 2005 i mål C-464/01, Gruber, REG 2005, s. I-439, punkt 35, samt domen i det ovannämnda målet Engler, punkt 34).
- 33 Det framgår även av domstolens praxis att det särskilda system som har inrättats genom behörighetsreglerna för mål om konsumentavtal i Brysselkonventionen har till syfte att på ett ändamålsenligt sätt skydda konsumenten, som måste anses vara ekonomiskt svagare och mindre erfaren i rättsliga angelägenheter än motparten, som är näringsidkare (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Gruber, punkt 34, och Engler, punkt 39). Detta innebär att tillämpningen av de särskilda behörighetsregler som i detta syfte har införts i förordningen inte kan utsträckas till att omfatta personer som inte behöver detta skydd (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Shearson Lehman Hutton, punkt 19).
- 34 Mot bakgrund härav har domstolen konstaterat att det endast är sådana avtal som har ingåtts utanför och oberoende av all slags affärs- eller yrkesverksamhet och oberoende av sådana ändamål, enbart för att tillgodose en enskild persons privata konsumtion, som omfattas av de bestämmelser i Brysselkonventionen som är avsedda att skydda konsumenten, medan ett sådant skydd inte är motiverat när det är fråga om avtal som rör affärs- eller yrkesverksamhet (se domen i det ovannämnda målet Gruber, punkt 36, och, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Benincasa, punkt 17).
- 35 Domstolen konstaterar således att rekvisitet att det är fråga om en konsument i den mening som avses i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 inte är uppfyllt i en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet.

- 36 Det är nämligen utrett att borgensmannen i det nationella målet har ställt säkerhet för de förpliktelser som åvilar det bolag som han är verkställande direktör för och i vilket han är majoritetsägare.
- 37 Även om borgensmannens åtagande är abstrakt och således självständigt i förhållande till utställarens åtagande, för vilket borgensmannen har ställt säkerhet, kan växelborgen som tecknats av en fysisk person i samband med utställandet av en egen växel till säkerhet för ett affärsdrivande bolags åtaganden, såsom generaladvokaten har angett i punkt 33 i sitt förslag till avgörande, inte anses ha tecknats utanför och oberoende av all slags affärs- eller yrkesverksamhet och oberoende av sådana ändamål, om denna fysiska person har en nära affärs- eller yrkesmässig anknytning till bolaget, såsom en ställning som bolagets verkställande direktör eller majoritetsägare.
- 38 Endast den omständigheten att borgensmannen är en fysisk person är i vart fall inte tillräckligt för att denne ska anses vara konsument, i den mening som avses i artikel 15.1 i förordning nr 44/2001.
- 39 Mot bakgrund härav är det inte nödvändigt att pröva huruvida de övriga två rekvisiten i nämnda artikel är uppfyllda.
- 40 Av det ovan anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande: Artikel 15.1 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en fysisk person som har en nära affärs- eller yrkesmässig anknytning till ett bolag, såsom en ställning som verkställande direktör eller majoritetsägare i bolaget, inte kan anses vara konsument, i den mening som avses i denna bestämmelse när han eller hon tecknar växelborgen på en egen växel som utställts till säkerhet för de förpliktelser som åvilar bolaget enligt ett kreditavtal. Bestämmelsen är således inte tillämplig vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.

Den andra frågan

- 41 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är tillämplig vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.
- 42 Inledningsvis noterar domstolen att den hänskjutande domstolen i denna del ställer sig frågan huruvida, när det gäller en egen växel, rättsförhållandet mellan remittenten och borgensmannen omfattas av begreppet "talan [som] avser avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001. Den hänskjutande domstolen frågar sig även vilken räckvidd begreppet "uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser", vilket återfinns i denna artikel, har när det gäller en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts.
- 43 Domstolen erinrar härvid, såsom i punkt 27 i denna dom, om att lydelsen av artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är identisk med lydelsen av artikel 5.1 första meningen i Brysselkonventionen och att den förstnämnda bestämmelsen därför ska anses ha samma räckvidd som den sistnämnda (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 april 2009 i mål C-533/07, Falco Privatstiftung och Rabitsch, REG 2009, s. I-3327, punkterna 48 och 56).
- 44 Vilken domstol som är behörig enligt artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 ska således alltså avgöras utifrån de principer som lagts fast i domstolens praxis angående artikel 5.1 i Brysselkonventionen (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Falco Privatstiftung och Rabitsch, punkt 57).

- 45 Begreppet "talan [som] avser avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, ska tolkas självständigt utifrån systematiken i och de mål som eftersträvas med förordningen, för att säkerställa att förordningen tillämpas på ett enhetligt sätt i samtliga medlemsstater. Detta begrepp kan således inte förstås som en hänvisning till hur det rättsförhållande som är föremål för prövning i det nationella målet kvalificeras enligt tillämplig nationell rätt (se, analogt, dom av den 17 juni 1992 i mål C-26/91, Handte, REG 1992, s. I-3967, punkt 10; svensk specialutgåva, volym 12, s. I-137, och av den 5 februari 2004 i mål C-265/02, Frahuil, REG 2004, s. I-1543, punkt 22).
- 46 Även om det enligt artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 inte fordras att något avtal har slutits är det likväl – för att bestämmelsen ska kunna tillämpas – ett oundgängligt krav att en förpliktelse kan bestämmas, eftersom en domstols behörighet i fråga om talan som avser avtal avgörs med hänsyn till den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller ska uppfyllas. Begreppet "talan [som] avser avtal", i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, kan således inte förstås så, att det avser fall där det inte finns något frivilligt åtagande av den ena parten gentemot den andra parten (se, analogt, dom av den 17 september 2002 i mål C-334/00, Tacconi, REG 2002, s. I-7357, punkterna 22 och 23, och domen i det ovannämnda målet Engler, punkt 50).
- 47 För att bestämmelsen om särskild behörighet i artikel 5.1 a i förordningen ska kunna tillämpas måste det således fastställas att det föreligger en rättslig förpliktelse som en part frivilligt har åtagit sig gentemot en annan person och att kärandens talan grundas på denna förpliktelse (se, analogt, domen i det ovannämnda målet Engler, punkt 51).
- 48 När det gäller frågan huruvida en sådan förpliktelse föreligger i det nationella målet konstaterar domstolen att borgensmannen, såsom generaladvokaten har angett i punkt 45 i sitt förslag till avgörande, genom att ha satt sin namnteckning på växlens framsida med angivandet "såsom växelborgen", av egen vilja har åtagit sig att ställa säkerhet för de förpliktelser som åvilar utställaren av växeln. Borgensmannens åtagande att ställa säkerhet för utställarens förpliktelser har därför, genom dennes namnteckning, skett frivilligt i den mening som avses i nämnda bestämmelse.
- 49 Den omständigheten att den egna växeln undertecknades av borgensmannen in blanco påverkar inte denna slutsats. Det ska nämligen beaktas att borgensmannen, genom att han även undertecknade avtalet om rätt att utfylla växeln, frivilligt godtog de villkor som skulle gälla när remittenten utfyllde de uppgifter som saknades, även om undertecknandet av detta avtal inte i sig innebar något borgensåtagande.
- 50 Frågan huruvida utfyllandet av växeln utfördes i strid med avtalet rör inte tolkningen av begreppet "talan [som] avser avtal" i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, utan har snarare samband med prövningen av huruvida betalningsorten enligt växeln på ett giltigt sätt har avtalats mellan parterna. Den hänskjutande domstolens fråga avser därför tolkningen av begreppet "uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser", i den mening som avses i nämnda artikel, vilket begrepp kommer att prövas nedan i punkterna 52 och följande punkter.
- 51 Härav följer att rättsförhållandet mellan remittenten och borgensmannen, med avseende på en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts, omfattas av begreppet "talan [som] avser avtal" i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001.
- 52 Domstolen ska vidare pröva på vilket sätt begreppet "uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser" i den mening som avses i nämnda artikel ska tolkas.
- 53 Den hänskjutande domstolen vill i detta hänseende bland annat få klarhet i om den, vid fastställandet av denna ort, endast ska beakta uppgifterna i växeln eller om den även ska beakta uppgifterna i avtalet om rätt att utfylla växeln.

- 54 Domstolen erinrar om att begreppet förpliktelse i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 avser den förpliktelse som följer av avtalet och vars bristande uppfyllelse utgör grunden för att väcka talan (se, analogt, bland annat dom av den 6 oktober 1976 i mål 14/76, De Bloos, REG 1976, s. 1497, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 3, s. 187, av den 15 januari 1987 i mål 266/85, Shenavai, REG 1987, s. 239, punkt 9, svensk specialutgåva, volym 9, s. 1, och av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, Besix, REG 2002, s. I-1699, punkt 44) och att den ort där förpliktelsen har uppfyllts eller ska uppfyllas fastställs enligt den lag som är tillämplig på förpliktelsen enligt de lagvalsregler som tillämpas av den domstol vid vilken talan väckts (se, analogt, bland annat dom av den 6 oktober 1976 i mål 12/76, Industrie Tessili Italiana Como, REG 1976, s. 1473, punkt 13, svensk specialutgåva, volym 3, s. 177, av den 28 september 1999 i mål C-440/97, GIE Groupe Concorde m.fl., REG 1997, s. I-6307, punkt 32, och domen i det ovannämnda målet Besix, punkterna 33 och 36).
- 55 Partsviljan har i allmänhet stor betydelse enligt nationell avtalsrätt och därför gäller att om avtalsparterna enligt tillämplig lag, på däri angivna villkor, har rätt att bestämma en förpliktelses uppfyllelseort är avtalet om denna uppfyllelseort tillräckligt för att grunda domstolsbehörighet, i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 (se, analogt, dom av den 17 januari 1980 i mål 56/79, Zelger, REG 1980, s. 89, punkt 5, av den 20 februari 1997 i mål C-106/95, MSG, REG 1997, s. I-911, punkt 30, och domen i det ovannämnda målet GIE Groupe Concorde m.fl., punkt 28).
- 56 Domstolen påpekar dock att även om parterna är fria att sluta avtal om uppfyllelseort för avtalsförpliktelse kan de inte, endast i syfte att bestämma behörigt forum, avtala en uppfyllelseort som inte har något verkligt samband med innehållet i avtalsförhållandet och där avtalsförpliktelse inte kan uppfyllas enligt avtalet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet MSG, punkt 31).
- 57 I detta fall har uppfyllelseorten för den aktuella förpliktelsen uttryckligen angetts i växeln. Den hänskjutande domstolen är därför, i den mån detta val av uppfyllelseort är tillåtet enligt tillämplig rätt, skyldig att beakta den angivna uppfyllelseorten vid fastställandet av vilken domstol som är behörig enligt artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001.
- 58 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande: Artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är tillämplig vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.

Rättegångskostnader

- 59 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttranden till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) Artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att en fysisk person som har en nära affärs- eller yrkesmässig anknytning till ett bolag, såsom en ställning som verkställande direktör eller majoritetsägare i bolaget, inte kan anses vara konsument, i den mening som avses i denna bestämmelse när han eller hon tecknar växelborgen på en egen växel som utställts till säkerhet för de förpliktelser som åvilar bolaget enligt ett kreditavtal. Bestämmelsen är således inte tillämplig vid

fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.

- 2) Artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är tillämplig vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan genom vilken en växelremittent med hemvist i en medlemsstat gör gällande en rätt till betalning enligt en egen växel som utställts i ofullständigt skick och senare utfyllts av remittenten, mot en borgensman med hemvist i en annan medlemsstat.**

Underskrifter